

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Laskentatoimi

Nelli-Noora Rapeli

Kirjanpitolain ja arvonlisäverotuksen muutoksiin valmistautuminen, Case X

Opinnäytetyö 2018

Tiivistelmä

Nelli-Noora Rapeli

Kirjanpitolain ja arvonlisäverotuksen muutoksiin valmistautuminen, Case X, 31 sivua

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous Lappeenranta

Liiketalouden koulutusohjelma

Laskentatoimi

Opinnäytetyö 2018

Ohjaaja: lehtori Teija Launiainen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön aiheena oli kirjanpitolain muutokseen ja arvonlisäveron raportoinnin maksuperusteisuus uudistukseen valmistautumisen riittävyys kohdeyrityksessä henkilökunnan näkökulmasta. Tarkoituksena oli tutkia, kuinka tuleviin muutoksiin valmistauduttiin, kuinka henkilöstö sen koki ja kuinka muutosten tuomien helpotusten käyttöönotto sujui.

Tutkimuksen toteutukselle oli peruste, sillä kirjanpidon ollessa alana murroksessa ja jatkuvassa muutoksessa kohdeyrityksenä toimivan tilitoimistoyrityksen on tärkeää tietää, kuinka valmentaa henkilöstöään tuleviin muutoksiin. Mikäli kohdeyrityksen kirjanpitäjät olisivat kokeneet perehdytykset heikkolaatuisina tai riittämättöminä, olisi se saatu tutkimuksella selvitettyä ja seuraavien muutosten edessä perehdytykseen osattaisiin panostaa eri tavalla.

Opinnäytetyö tehtiin laadullisena tapaustutkimuksena, jossa tutkittiin ainoastaan yhden yrityksen toimintatapaa ja onnistumista henkilöstön näkökulmasta. Työn teoriaosuus koostettiin lakeja, direktiivejä, artikkeleita ja tietokirjallisuutta lähteinä käyttäen tukemaan tutkimuksen tekoa ja kokonaisuuden ymmärtämistä. Empiirinen tutkimusaineisto kerättiin suoraan kohdeyrityksen kirjanpitäjille toteutetulla laadullisella haastattelututkimuksella.

Opinnäytetyön tuloksena syntyi käsitys siitä, että kohdeyrityksen henkilöstö koki heidän kouluttamisensa muutoksia varten hyvänä. Henkilöstöä oli koulutettu luentotilaisuuksin ja heille oli järjestetty työvälineeksi koostettu opas muutoksista ja uusista toimintatavoista.

Asiasanat: kirjanpito, arvonlisävero, muutoksiin valmistautuminen

Abstract

Nelli-Noora Rapeli

Preparing for the changes of the Accounting Act and reporting of value added tax, Case X, 31 pages

Saimaa University of Applied Sciences

Business Administration Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Specialisation in Accounting

Bachelor's Thesis 2018

Instructor: Ms Teija Launiainen, Senior Lecturer, Saimaa University of Applied Sciences

The work was commissioned by one accounting company. The purpose of the study was to find out the way their accountants felt about the preparation they got for the upcoming changes of the Accounting Act and reporting value added taxes.

The method of this Thesis was a qualitative research. The information for the theory part was collected from the Accounting Act, Law on value added tax, EU directives, Internet sources and books. Data for the research were collected by using interviews as a method and asking the focus group their opinions of the preparation and training they got. There were no expectations for the result of the research.

Based on the findings, the accountants of the commissioner were satisfied with the preparation and the theory material they got for the change of the Accounting Act. The new way to report the value added tax has not been put in use.

Keywords: accounting, value added tax, preparing for changes

Sisältö

1	Johdanto	5
1.1	Tavoitteet	5
1.2	Tutkimus	6
1.3	Tutkimuksen rajaukset	7
1.4	Kohdeyritys	7
2	Kirjanpito	8
2.1	Kirjanpito yleisesti	8
2.2	Kirjanpidon tekeminen	9
2.3	Tilinpäätös	10
2.4	Tilinpäätöksen informatiivisuus	13
3	Kirjanpitolain muutos	13
3.1	Euroopan Unioni	14
3.2	Direktiivi tilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista	14
3.3	Kirjanpitolain muutoksen valmistelu	15
3.4	Päivitetty kirjanpitolaki	17
4	Arvonlisävero	19
4.1	Arvonlisävero yleisesti	19
4.2	Arvonlisävero yritystoiminnassa	21
4.3	Arvonlisävero kirjanpidossa	21
5	Kirjanpitolain ja arvonlisäverotuksen muutoksiin valmistautuminen kohdeyrityksessä	24
5.1	Tutkimuksen tuloksien erittely	24
5.2	Tulosten arviointi	26
6	Pohdinta ja yhteenveto	26
6.1	Tutkimus ja tulokset lyhyesti	27
6.2	Tutkimuksen luotettavuus ja tarkoituksenmukaisuus	28
6.3	Työskentelyn pohdinta ja jatkotutkimusehdotukset	29
	Lähteet	30

1 Johdanto

Kirjanpito on Suomessa vahvasti säännelty taloushallinnon osa-alue. Kirjanpidon tekemistä ohjaavat pakottavasti lait ja vakiintuneet käytännöt, ensimmäisenä kirjanpitolaki ja Kirjanpitolautakunnan määrittelemä hyvä kirjanpitolaki. Kirjanpitolain ohella huomioon on otettava myös muuta lainsäädäntöä, esimerkiksi erikseen yksittäisiä yritysmuotoja koskevat lait, kuten osakeyhtiö- tai säätiölaki. Kun noudatettavia lakeja on paljon, työntekotapoja joudutaan usein uudistamaan jatkuvien lakimuutosten vuoksi.

Muutos on ulkoisen laskentatoimen alalla jatkuvaa, ja Euroopan Unionin antamaan direktiiviin 2013/34/EU pohjautuva kirjanpitolain 31.12.2015 voimaan tullut uudistus oli suurin muutos vähään aikaan. Se sisälsi määrällisesti paljon muutoksia, mutta ne olivat myös merkittäviä: lain päivitys mahdollisti aiemmasta poiketen esimerkiksi täysin sähköisessä muodossa pidettävän ja säilytettävän kirjanpidon. Osalta kaikista pienimpiä yrityksiä poistettiin tilinpäätöksen laatimisvelvoite.

Vuonna 2017 arvonlisäverotuksen raportointikäytäntöihin julkaistiin muutos. Aiemmin poikkeuksetta suoriteperusteen mukaan ilmoitettava arvonlisävero on uudistuksen myötä mahdollista vähäisen liikevaihdon puitteissa ilmoittaa maksuperusteen mukaan.

1.1 Tavoitteet

Tässä opinnäytetyössä pyritään selvittämään, oliko kirjanpitolain muutokseen valmistautuminen kohdeyrityksessä riittävää henkilökunnan näkökulmasta, eli saatiinko tarpeeksi perehdytystä ja tukimateriaalia, jotta työnteko ensimmäisiä uudistetun lain mukaan toteutettavia tilinpäätöksiä tehdessä olisi ollut mahdollisimman sujuvaa ja selkeää. Toisena kokonaisuutena pyritään selvittämään arvonlisäverotuksen raportoinnin maksuperusteisuusmahdollisuuden käyttöönottoa ja siihen etukäteen valmistautumista. Työllä tavoitellaan selkeän käsityksen saamista tarjotun perehdytyksen riittävydestä henkilöstön näkökulmasta, jotta tulevaisuudessa muutoksiin varautumista osattaisiin tarvittaessa parantaa kohdeyrityksessä.

Tutkimusongelma on kohdeyrityksen perehdytyksen riittävyys sujuvan, mielekkään ja järkevän työnteen mahdollistamiseksi ja takaamiseksi välittömästi muutostilanteen jälkeen ja jatkossa. Tutkimuskysymyksinä on kuinka alan suuriin muutoksiin on valmistauduttu kohdeyrityksessä ja kuinka henkilöstö sen koki, onko lakimuutosten tuomat helpotukset hyödynnetty ja kuinka käyttöönotto sujui.

Aiempiä tutkimuksia samasta aiheesta ei ole. Opinnäytetöitä ja Pro Gradu –tutkielmia on tehty kirjanpitolain muutokseen ja sen vaikutuksiin tilitoimistojen toimintaan liittyen useita, mutta niissä keskitytään nimenomaisesti muutokseen ja sen jälkivaikutuksiin, kun tämän opinnäytetyön painopiste on muutokseen valmistautumisessa. Teoreettisena viitekehyksenä opinnäytetyössä ovat kirjanpitolaki 1336/1997, pien- ja mikroyritysasetus 1753/2015, EU:n direktiivi 2013/34/EU ja arvonlisäverolaki 1501/1993.

1.2 Tutkimus

Tutkimus toteutetaan laadullisena tapaustutkimuksena. Tutkimuksen tavoitteen ollessa yksittäisen kohdeyrityksen henkilöstön kokemusten ja mielipiteiden selvittämisessä koetaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus tarkoitukseen parhaiten soveltuvaksi. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavat nähdään subjektiivisina ja painopiste on tutkittavien näkökulman selvittämisessä ja selittämisessä. Usein laadullinen tutkimus tehdään nimenomaan yksittäisenä tapaustutkimuksena jolloin otanta on yleensä suppeahko verrattuna määrällisiin tutkimuksiin. Tutkimuksissa pyritään vastaamaan yksittäisen tilanteen tarpeisiin ja tulosten yleistettävyyden voi usein olla heikko. (Eskola & Suoranta 1998.)

Opinnäytetyön empiirinen aineisto kerätään haastattelututkimuksella, sillä Hirsjärven ja Hurmeen (2000) mukaan tutkimustavoista haastattelu on paras tapa selvittää ihmisten mielipiteitä ja tuntemuksia. Haastattelu on tässä tapauksessa hyvä menetelmä, sillä vastausten suunnista ei ole ennakkokäsitystä ja haastattelun aikana on helppoa pyytää selventämään ja selittämään tuntemuksia lisää tarvittaessa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35.) Haastattelut toteutetaan puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Haastateltaviksi valitaan kohdeyrityksen yhden toimipisteen kirjanpitäjät ja johtohenkilöt.

Opinnäytetyössä käsitellään ensin teoria yleisesti, käytännöt ja muutokset, muutoksien taustaa ja nykytilanteet. Teoriaosuuden jälkeen on empiria; tuloksien erittely ja pohdinta. Tutkimuksessa ei ole ennako-odotuksia vastausten suhteen aiempien tutkimustulosten puutteen vuoksi.

1.3 Tutkimuksen rajaukset

Tutkimusta laajennettiin alkuperäisestä pelkkää kirjanpitolain muutoksen käsittävästä koskemaan lisäksi arvonlisäveron maksuperusteisuusmuutosta sen ollessa myös ajankohtainen ja iso muutos omalla aihealueellaan. Haastattelututkimuksen ulkopuolelle rajataan kohdeyrityksen palkanlaskijat ja reskontranhoitajat, sillä kirjanpitolain uudistuksen ei nähdä koskettavan heitä oleellisesti. Kirjanpitäjistä juuri ennen tutkimuksen tekoa työnsä aloittanut yksilö rajataan tutkimuksen ulkopuolelle sen vuoksi, ettei hän voi ottaa kantaa tutkimusaiheeseen, sillä ei tutkittavan ilmiön aikaan ole ollut kohdeyrityksen työntekijänä. Varatoimitusjohtajaa ja toimistopäällikköä haastatellaan, jotta saataisiin selkeä kuva siitä, minkälaista informaatiota henkilöstölle ennen muutosta ja sen aikana tarjottiin.

Haastattelututkimuksen lisäksi tarkoituksena oli alun perin toteuttaa kaikille kohdeyrityksen 37 kirjanpitäjälle lähetettävä kysely sähköpostilomakkeen muodossa. Tutkimuksenteon ajankohdan sijoituessa alkuvuoteen, joka on tilitoimistoissa huomattavan kiireistä aikaa tilinpäätöksien vuoksi, jätetään sähköpostikysely pois tämän tutkimuksen osalta. Aiemmin omat opinnäytetyönsä tehneiden henkilöiden kanssa keskusteltaessa ilmeni, että sähköpostikyselyihin vastanneiden määrä on tavannut olla kovin alhainen. Myös Hirsjärvi ja Hurme esittivät teoksessaan haastattelun olevan kyselylomaketta tavoittavampi tutkimusmenetelmä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 36).

1.4 Kohdeyritys

Tutkimuksen kohdeyritys on auktorisoituun suureen kotimaiseen tilitoimistoketjuun kuuluva osakeyhtiömuotoinen tilitoimistoyritys. Kohdeyrityksellä on viisi toimipistettä viidellä eri paikkakunnalla. Kauppalehden mukaan vuonna 2017 yrityksen liikevaihto oli yli kolme miljoonaa euroa ja henkilöstöä oli palveluksessa keskimäärin 45 henkilöä. Kohdeyrityksen toimialana on kirjanpito- ja tilinpäätöspalvelut. Palvelua tarjotaan monipuolisesti, esimerkiksi perinteisiä taloushallinnon

palveluita, kuten kirjanpitoa, tilinpäätöksen tekoa, viranomaisraportointia ja palkanlaskentaa, sekä asiantuntijapalveluita, kuten neuvontaa verotusta ja yrityksen perustamista koskien.

2 Kirjanpito

Tässä luvussa selvitetään kirjanpidon ja tilinpäätöksen tekemisen perustaa ja perusteita. Tarkoituksena on selventää lukijalle, mitä kirjanpito on, kuka sitä tekee ja miksi sitä tehdään.

2.1 Kirjanpito yleisesti

Kirjanpitoa tehdään yrityksen taloudellisen tilanteen seuraamiseksi ja selvittämiseksi. Yritysjohdo voi käyttää apunaan tilinpäätöstietoja pidemmän aikavälin kehityssuuntien hahmottamiseksi, erilaisten tunnuslukujen laskemiseksi ja tilanteen vertaamiseksi esimerkiksi vuoden takaiseen tai alan yleiseen kehitykseen. Kuukausittaisista kirjanpidon raporteista voi seurata esimerkiksi budjettien toteutumista ja tarkastella toiminnan kuukausivaihtelua. Tilinpäätöstiedot kiinnostavat yrityksen sidosryhmiä. Sidosryhmiksi kutsutaan yritykseen toimintaan kytköksissä olevia erilaisia toimijoita, kuten asiakkaita, rahoittajia, tavarantoimittajia, omistajia ja kilpailijoita. Omistajia kiinnostaa yrityksen kehitys ja kyky selviytyä arkipäivän toiminnastaan ja maksaa osinkoa. Rahoittajia ja tavarantoimittajia kiinnostaa yrityksen maksukyky maksuaikojen ja korkojen asettamiseksi sekä oman luottotappioriskinsä minimoimiseksi. Kilpailijat ovat kiinnostuneita yrityksen taloudellisesta pärjäämisestä ja markkina-asemasta. (Salmi 2006, 13, 25.)

Kaikki yritykset ja yhdistykset ovat kirjanpitovelvollisia koosta huolimatta. Kirjanpidon järjestämisestä huolehtii yritysjohdo. Kirjanpitoa tehdään yleensä suoriteperusteisesti, mikä tarkoittaa sitä, että merkinnät kirjanpitoon tehdään ajallisesti sen perusteella, milloin esimerkiksi tavaratoimitus tai lasku on vastaanotettu. Laskun saapuessa se kirjataan ostovelaksi ja vasta maksuhetkellä summa kirjataan pois pankkitililtä. Samoin myyty tuote, jolle on annettu maksuaikaa, kirjataan myyntisaamisiin ja maksusuorituksen tullessa kirjaus tehdään erikseen pankkitilille. Maksuperusteinen kirjanpito tehdään ajallisesti sen perusteella, milloin raha on

konkreettisesti vaihtanut omistajaa. Kirjanpitolain uudistus toi mukanaan lainsäädäntöön uuden kirjaamisperusteen, laskuperusteisuuden. Laskuperusteisessa kirjanpidossa kirjaus tehdään ajallisesti lähetetyn tai vastaanotetun laskun mukaan.

Kirjanpitoa tehdään pääsääntöisesti kahdenkertaisena. Tämä tarkoittaa sitä, että aina kun tehdään kirjaus kirjanpidon tilille, kirjataan niin sanotusti myös toinen pää jollekin tilille. Esimerkkinä ostolaskun vastaanotto: ostolaskun saapuessa kirjaus tehdään lisäyksenä ostot-tilin debet-puolelle ja ostovelka-tilin kredit-puolelle. Kun lasku maksetaan, kirjaus tehdään vähennyksenä pankkitilin kredit-puolelle ja ostovelka-tilin debet-puolelle, jolloin ostovelka-tilin tilanne nollaantuu. Yhdenkertaisena kirjanpitoa voivat tehdä ammatin- ja liikkeenharjoittajat, jotka ovat luonnollisia henkilöitä ja joilla toiminta on pienimuotoisempaa, eli joilla täyttyy enintään yksi seuraavista ehdoista kahdella peräkkäisellä tilikaudella: taseen loppusumma on yli 100 000 euroa, liikevaihto on yli 200 000 euroa ja palveluksessa on yli kolme henkilöä. Mikäli toiminta on luvanvaraista tai muuten viranomaisen valvonnan alaista, on kirjanpito tehtävä kahdenkertaisena. Kaikkien muiden on joka tapauksessa tehtävä kirjanpito kahdenkertaisena. (Kirjanpitolaki 1336/1997.)

2.2 Kirjanpidon tekeminen

Kirjanpitoon merkitään kaikki yrityksen liiketapahtumat, joita ovat menot, tulot, rahoitustapahtumat ja niiden siirrot sekä oikaisut. Kirjanpitoa tehdään erillisille tileille, jotka ovat eriteltyjä esimerkiksi erilaisin numerosarjoituksin sen perusteella, liittyvätkö ne myynteihin, ostoihin, henkilöstöön, ydinliiketoimintaan vai esimerkiksi muihin liiketoiminnan kuluihin. Kirjanpitoa on kirjanpitolain mukaan tehtävä niin, että yrityksen ostovelat ja myyntisaamiset on mahdollista selvittää jatkuvasti ja että verotusta koskevat tiedot ovat saatavilla.

Kirjanpitoa tehdään suoritteista saatavien tai aiheutuvien tositteiden perusteella. Tosite voi olla esimerkiksi myyntilasku, ostolasku, kuitti tai merkintä rahan vastaanotosta tiliotteella. Tositteiden on oltava numeroitu ja yksilöity ja sen sekä tehdyn kirjauksen välinen yhteys on oltava selkeästi todettavissa. Tositteesta on selvitettävä rahan tai tavaran liikkumisen ajankohta sekä tapatumien toinen osapuoli.

Tosite olisi hyvä saada varmuudeksi aina ulkopuoliselta taholta. Joissakin tilanteissa tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, ja silloin kirjanpitovelvollisen on itse laadittava varmennettava tosite tapahtuneesta.

Kirjanpidossa erityisen tärkeää on audit trail, eli katkeamaton kirjausketju. Ketjun eheys ja jatkuvuus on tärkeää sen vuoksi, että kirjanpito olisi mahdollisimman helppoa ja yksinkertaista selvittää tarvittaessa jälkikäteenkin. Tositteiden on oltava järjestettynä kirjausketjun mukaiseen järjestykseen selkeästi numeroituna tai muuten yksilöitynä tositelajeittain ja tositteittain. Myös tiliotteet ja veroilmoitukset on yksilöitävä ja järjestettävä. Siisti ja selkeä kirjanpito ja kirjanpitoaineiston järjestäminen nopeuttavat kirjanpidon jälkikäteistä tarkastamista ja selaamista sekä yksittäisten tositteiden löytämistä myöhempää tarkastelua varten. Kirjanpitoaineisto eli erilaiset tositteet ja asiakirjat, jotka ovat kirjanpidon perustana ja joiden mukaan kirjanpito on tehty, tulee säilyttää kirjanpitolain mukaan vähintään 6 vuotta ja tilinpäätös 10 vuotta sen tilikauden päättymisestä, jota säilytettävä aineisto koskee. Aineisto on säilytettävä fyysisesti paperisena tai sähköisessä muodossa niin, että sen tarkastelu Suomessa on mahdollista viiveettä. Aineiston säilyttämisestä huolehtii kirjanpitovelvollinen, mutta esimerkiksi ulkoistetun kirjanpidon tapauksissa aineistot säilytetään useimmiten tilitoimistossa. Kirjanpitoa tehdään tilikausittain. Tilikausi on 12 kuukauden pituinen, usein kalenterivuosi. Erityistapauksissa, kuten yritystoiminnan ensimmäisenä tilikautena tai tilikauden aloitusajankohtaa muutettaessa tilikausi voi olla poikkeuksellisesti sitä pidempi tai lyhempi, mutta kuitenkin enintään 18 kuukauden pituinen ajanjakso. (Kirjanpitolaki 1336/1997.)

2.3 Tilinpäätös

Kunkin tilikauden lopussa tilikauden aikaisesta kirjanpidosta tehdään niin sanottu yhteenveto, jota kutsutaan tilinpäätökseksi. Tilinpäätöksen on aina annettava oikea ja riittävä kuva yrityksen toiminnasta ja taloudellisesta asemasta, ja se sisältää vähintään taseen, tuloslaskelman ja liitetiedot niihin liittyvistä erityisistä seikoista ja asioista, jotka eivät niistä käy ilmi. Yrityksen ollessa suuryritys tai yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö tilinpäätökseen on liitettävä rahoituslaskelma. Julkisten osakeyhtiöiden, mikro- ja pienyritystä suurempien osakeyhtiöiden ja osuuskuntien sekä yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen on lisäksi

oheistettava osaksi tilinpäätöstään toimintakertomus. Taulukko yritysten kokoluokittelun rajoista esitetään jäljempänä sivulla 16.

Tuloslaskelma on yhteenveto tilikauden kuluista ja tuotoista. Tuloslaskelmalla esitetään, onko yrityksen toiminta tilikaudella ollut tuottavaa vai tappiollista. Taseessa esitetään yrityksen omaisuus vastaavaa-puolella ja pääoman jakautuminen omaan pääomaan ja vieraaseen pääomaan, eli lainoihin, vastattavaa-puolella. Taseen vastattavaa-puolella on niin yksinkertaistetusti sanottuna nähtävissä ne varat, joilla omistetaan vastaavaa-puolen omaisuus. Liitetiedoissa annetaan lisätietoja ja erittelyjä asioista, jotka eivät pelkistä tuloslaskelman ja taseen numeroista käy ilmi: esimerkiksi mitä jokin taseen erä sisältää tai millä menetelmällä käyttö-omaisuudesta tehdään vuosittaiset suunnitelman mukaiset poistot. Rahoituslaskelmalla esitetään tilikauden rahoituksen riittävyttä ja rakennetta: onko esimerkiksi vieraan pääoman määrää jouduttu lisäämään vai onko pärjätty myynneistä saatavilla tuotoilla, mihin rahavaroja on kulutettu ja mistä niitä on saatu. Toimintakertomuksessa kerrotaan tarkemmin sanallisessa muodossa tilikauden aikana ja välittömästi sen jälkeen tapahtuneista oleellisista tapahtumista, päätöksistä, muutoksista ja tehdyistä suunnitelmista.

Kun kyseessä on konserni eli tilanne, jossa yritys omistaa yli puolet toisen yrityksen osakekannasta ja näin ollen yli puolet osakkeiden antamasta äänimäärästä tai muuten käyttää selkeää määräysvaltaa toisessa yrityksessä, on laadittava konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätöksessä esitetään yhdistettynä kaikkien konserniin kuuluvien yritysten tilinpäätöstiedot oikaistuna niin, että konsernin sisäisen kaupankäynnin ja esimerkiksi lainan antamisen, eli kaikkien konserniyritysten välisten omaisuus- ja rahavirtojen vaikutus on eliminoitu. Konsernitilinpäätöksen tarkoituksena on esittää konsernin tilinpäätös ikään kuin kyseessä olisi yksi suuri yritys. Myös konserniyritysten väliset omistussuhteet pääomien ja osuuksien muodossa on eliminoitu konsernitaseesta.

Kirjanpidon ja tilinpäätöksen tekeminen perustuu aina alan yleisperiaatteille, joita ovat oikean ja riittävän kuvan antaminen yrityksen toiminnasta ja taloudellisesta asemasta, yleiset tilinpäätösperiaatteet ja hyvä kirjanpito tapa. Yleisiä tilinpäätösperiaatteita ovat:

- 1) oletus kirjanpitovelvollisen toiminnan jatkuvuudesta;
- 2) johdonmukaisuus laatimisperiaatteiden- ja menetelmien soveltamisessa tilikaudesta toiseen;
- 3) huomion kiinnittäminen liiketapahtumien tosiasialliseen sisältöön eikä yksinomaan niiden oikeudelliseen muotoon (sisältöpainotteisuus);
- 4) tilikauden tuloksesta riippumaton varovaisuus;
- 5) tilinavauksen perustuminen edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen;
- 6) tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen huomioon ottaminen riippumatta niihin perustuvien maksujen suorituspäivästä;
- 7) kunkin hyödykkeen ja muun tase-eriin merkittävän erän erillisarvostus; sekä
- 8) taseessa vastaaviin ja vastattaviin kuuluvien erien ja tuloslaskelmassa tuottojen ja kulujen esittäminen täydestä määrästään niitä toisistaan vähentämättä, jollei yhdisteleminen ole tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi (netottamiskielto).

Hyvä kirjanpitolautakunta mainitaan kirjanpitolaissa, mutta sitä ei erikseen määritellä. Kirjanpitolautakunta (KILA) antaa ohjeita ja lausuntoja koskien kirjanpitoa, tilinpäätöksiä ja niiden tulkintaa. KILA:lla on ollut merkittävä vaikutus kansallisten hyvien kirjanpitolautakuntien kehittymisessä. (Ikäheimo, Laitinen, Laitinen & Puttonen 2014, 21.) Lakisivusto Minilex määrittelee hyvän kirjanpitolautakunnan seuraavasti:

Hyvän kirjanpitolautakunnan periaatteet täydentävät kirjanpitolaain sääntelyä ja sallivat useampien erilaisten käytännön ratkaisujen tekemisen kirjanpidon käytännön toteuttamisessa. Tämä on tarpeen sen vuoksi, että kirjanpitolaain laajan soveltamisalan vuoksi kirjanpitovelvollisten erityispiirteet ja olosuhteet voivat poiketa huomattavasti toisistaan. Hyvän kirjanpitolautakunnan lähteistä voidaan esimerkkinä mainita kirjanpitolaainsäädäntö, eri yhteisölakien - kuten osakeyhtiölain - kirjanpitoa koskevat säännökset, kirjanpitolautakunnalle tärkeät kauppa-oikeudelliset säännökset, kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevat viranomaismääräykset, kirjanpitolautakunnan ohjeet ja lausunnot kirjanpitolaainsäädännön soveltamisesta sekä EY-direktiivien mukaiset kirjanpidon yleiset periaatteet. Yleisiin periaatteisiin katsotaan tukevan ennen kaikkea kirjanpidon varsinaista tarkoitusta eli oikean ja riittävän kuvan muodostamista kirjanpitovelvollisen liiketoiminnasta ja taloudellisesta tilanteesta. Periaatteita ovat muun muassa jatkuvuus, johdonmukaisuus, varovaisuus, olennaisuus, täydellisyys, vertailtavuus, taloudellisuus, asia ennen muotoa ja nopeus.

Minilexin mukaan hyvä kirjanpitolautakunta muokkautuu jatkuvasti sitä ohjaavien normistojen muuttuessa ja päivittyessä (Minilex).

2.4 Tilinpäätöksen informatiivisuus

Ilari Salmi luonnehtii kirjassaan *Mitä tilinpäätös kertoo?* tilinpäätöksen informaation rajoittuvan rahaprosessiin, joka on jonkinlainen rahamääräinen peilikuva reaali-prosessista, hänen mukaansa joskus melko hämäräkin sellainen. Tilinpäätösinformaatiota tuotetaan niin yritysjohdon kuin sidosryhmienkin käyttöön. Yrityksen toimintaa talouden näkökulmasta arvioidaan vertailun mahdollistamiseksi tasapituisina jaksoina eli tilikausina suurpiirteisten kehityssuuntien hahmottamiseksi ja havaitsemiseksi. Vertailtavuuden vuoksi tilinpäätöksen tuloslaskelmassa ja taseessa on aina esitettävä kyseessä olevan tilikauden tietojen rinnalla omassa sarakkeessaan vertailutietona oman edellisen tilikauden vastaavat numerot. (Salmi 2006, 20-30.)

Suomessa kansallisten tilinpäätöskäytäntöjen mukaan tuloslaskelmaa on pidetty informatiivisuudeltaan suuremmissa arvossa kuin tasetta. Kirjanpidollinen historia on vahvasti tuloslaskelmapainotteisempi; niin kirjanpitolainsäädännön kuin elinkeinoverolainsäädännönkin pohjana on meno-tulo-teoria. Meno-tulo-teoria tarkoittaa sitä, että yrityksen tilikauden tulos perustuu puhtaasti liiketoiminnasta aiheutuneisiin kuluihin ja tuottoihin, eivätkä varsinaiset omaisuuserien muutokset vaikuta siihen. Suomessa on perinteisesti nähty tilikausittaisilla tuloksilla olevan enemmän merkitystä, kuin yrityksen varallisuudella. Erityisen tärkeinä seikkoina on pidetty verotettavan tuloksen laskemista sekä velkojan aseman suojaamista. Kansallisten käytäntöjen jatkuvasti lähentyessä kansainvälisiä vastaavia käytäntöjä erot ovat voineet hieman tasoittua, mutta kirjassa *Yrityksen taloushallinto tänään epäillään tuloslaskelman silti yhä pitävän paikkansa "kansan suosikkina"*. (Ikäheimo ym. 2014, 21.)

3 Kirjanpitolain muutos

Tässä luvussa käsitellään kirjanpitolain uudistukseen johtaneet seikat ja muutoksen taustat. Luvussa käydään läpi myös uudistuksen tuomat muutokset kirjanpitolaikiin.

3.1 Euroopan Unioni

Euroopan Unioni (EU) on alkuperäiseltä toiminta-ajatukseltaan talousyhteisö, johon kuuluu nykyisin 28 jäsenmaata Euroopan mantereelta. EU:n tavoitteena on muun muassa mahdollistaa ihmisten, rahan, palveluiden ja tavaroiden esteetön liikkuminen yhteisön sisällä. Suomi liittyi Euroopan Unioniin vuonna 1995. (Euroopan Unioni.)

EU:n mahdollistaessa rahan vapaan liikkumisen ja tietotekniikan kehityksen helpottaessa kaupankäyntiä välimatkoista huolimatta ovat niin kuluttajat kuin sijoittajatkin päässeet käytännössä uusien markkinoiden äärelle. Sijoitusten kansainvälistymistä ovat kuitenkin vaikeuttaneet jäsenmaiden kansallisesti vallitsevien sääntöjen ja käytänteiden mukaan toteutettavat tilinpäätökset. Kirjanpidon raporttien ymmärtäminen on vaatinut erityisesti asiaan perehtymistä, ja jäsenmaiden käytännöt ovat voineet keskenään erota merkittävästikin toisistaan.

Informaation tulkitsemisen helpottamiseksi yhteisön sisällä EU:ssa on alettu yhtenäistää jäsenmaiden kirjanpitolainsäädäntöä. Yhtenäistämistä kutsutaan tilinpäätöskäytäntöjen harmonisoinniksi. EU toteuttaa harmonisointia pakottavilla säädöksillä. (Ikäheimo ym. 2014, 21.)

3.2 Direktiivi tilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista

Kesäkuussa 2008 Euroopan komissio antoi tiedonannon eurooppalaisia pieniä ja keskisuuria yrityksiä tukevasta aloitteestaan nimeltä ”Pienet ensin – Eurooppalaisia pk-yrityksiä tukeva aloite (Small Business Act)”. Komission tiedotteen mukaan pk-yritykset kohtaavat liikaa byrokratiaa verrattuna niiden aseman merkittävyyteen yhteisössä esimerkiksi kansalaisia työllistävinä tahoina. Unionin alueella toimivista yrityksistä 99 % on pk-yrityksiä, ja edeltäneiden vuosien aikana ne ovat luoneet 80 % yhteisön uusista työpaikoista. Tiedotteen mukaan pk-yrityksien hallinnollista taakkaa oli määrä keventää muutaman seuraavan vuoden aikana 25 % ja tehdä yrittäjyydestä aiempaa pienemmän kynnyksen vaihtoehto. Tämän toivottiin lisäävän niin työpaikkoja kuin ihmisten itsensä työllistämistäkin. (Euroopan komissio 2008b.)

Jo vuonna 2008 Euroopan parlamentti antoi päätöslauselman, jossa todettiin tilinpäätösvaatimusten olevan liian raskaita pienille ja keskisuurille yrityksille. Parlamentti kehotti komissiota tarkastelemaan vallitsevia tilinpäätösdirektiivejä ja tarvittaessa tekemään toimenpiteitä. Keväällä 2010 Euroopan komissio julkaisi uuden Eurooppa 2020 –strategian työllisyyden ja talouskasvun lisäämiseksi vuoteen 2020 mennessä. Strategiaan lueteltiin kuuluvan muun muassa pk-yritysten toiminnan helpottaminen hallinnollisella osa-alueella. Vuotta myöhemmin, huhtikuussa 2011 annettiin tiedonanto nimeltä ”Sisämarkkinoiden toimenpidepaketti”, jossa tiedotettiin muun muassa aiempien tilinpäätöksen muotoa ja informatiivisuutta käsittelevän direktiivin 78/660/ETY ja konsernitilinpäätöstä käsittelevän direktiivin 83/349/ETY yhdenmukaistamisesta. (Direktiivi 2013/34/EU.)

Vuonna 2013 astui voimaan uusi tilinpäätösdirektiivi 2013/34/EU. Direktiivissä säädettiin muun muassa uudet kokoluokitukset yrityksille ja konserneille ja helpotuksia tilinpäätöstaakkaan pienille ja keskisuurille yrityksille ja pienille konserneille. Direktiivissä korostettiin olennaisuutta tilinpäätöstä laatiessa, mahdollistettiin tilinpäätöksen tekeminen täysin sähköisessä muodossa ja uudistettiin esimerkiksi kehittämismenojen käsittelyä. (Aho.) KPMG:n KHT Miika Karkulahden mukaan uudistus vie tilinpäätöskäytänteitä IFRS-tilinpäätösstandardien suuntaan (Karkulahti 2016).

3.3 Kirjanpitolain muutoksen valmistelu

EU:n parlamentin ja neuvoston uuden direktiivin antamisen jälkeen vuonna 2013 Suomessa alettiin tarkastella ja uudistaa kirjanpitolainsäädäntöä. Hallituksen esityksen (89/2015) raportin mukaan kirjanpitolainsäädäntöä ja muuta siihen läheisesti liittyvää lainsäädäntöä ei ollut tarkasteltu kokonaisuutena sen jälkeen, kun edellisen kerran vuonna 2004 lakiin oli tehty muutoksia koskien kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja ja niiden noudattamisen mahdollistamista. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti työryhmän selvittämään tarkemmin muutostarpeita. Ensimmäinen työryhmän mietintö laitettiin lausuntokierrokselle syksyllä 2014. Mietintö keräsi 28 lausuntoa alan eri asiantuntijoilta, joiden mukaan alkuperäistä ehdotusta muokattiin vastaamaan paremmin tarpeeseen. (Hallituksen esitys 89/2015.)

Kirjanpitolain päivitystä alettiin tehdä pienet ensin –periaatteen mukaisesti. Uusien kokoluokkien mukaisille pienyrityksille oli velvoite tehdä pienyrityshelpotuksia tilinpäätösraportointiin. Kansallisella lainsäädännöllä ei saanut vaatia pakottavasti pienyrityksiltä EU:n asettamia vähimmäistietoja enempää. Alla taulukossa 1 on esitettyä kokoluokitusten rajat.

	Mikroyritys	Pienyritys	Suuryritys
Taseen loppusumma	350 000 euroa	6 000 000 euroa	20 000 000 euroa
Liikevaihto	700 000 euroa	12 000 000 euroa	40 000 000 euroa
Henkilöstö keskimäärin	10 hlöä	50 hlöä	250 hlöä

Taulukko 1 Yritysten kokoluokkien rajat

Raja-arvoista pien- ja mikroyrityksellä saa ylittyä enintään yksi ja suuryrityksellä on ylityttävä vähintään kaksi kahdella peräkkäisellä tilikaudella. Keskisuuri yritys on yritys, joka ylittää pienyrityksen rajat, mutta ei kuitenkaan ole suuryritys. Mikro- ja pienyritysten hallinnollisen taakan keventäminen nähtiin varsin perusteltuna kannusteena, sillä lakimuutoksen aikoihin Talousvaliokunnan mietinnön 16/2015 raportin perusteella Suomen yrityksistä yli 97 % oli pienyritysmääritelmän piiriin lukeutuvia ja 76 % mikroyrityksiä. Pienkonserni on pienyrityksen rajojen mukainen ja suurkonserni suuryrityksen rajojen mukainen konserni. (Talousvaliokunnan mietintö 16/2015.)

Olennaisuuden periaate lisättiin lainsäädäntöön yleisten tilinpäätösperiaatteiden jatkoksi, tavallaan myöskin huojennuksena: esimerkiksi arvonmäärittämistä ei tarvitse välttämättä tehdä vaatimuksen mukaan, mikäli sen vaikutus on selkeästi epäolennainen oikean ja riittävän kuvan antamisessa. Mikroyrityksiä varten lisättiin niin sanottu suojasatamasäännös tilanteissa, joissa direktiivin mahdollistama jäsenvaltio-optio mikroyrityshelpotuksista on otettu käyttöön. Suojasatamasäännös tarkoittaa, että mikäli mikroyrityksen tilinpäätös on laadittu lainsäädännön vaatimalla tavalla, ei sitä voida moittia tilinpäätöksen suhteen oikean ja riittävän

kuvan vajaavaisuudesta, eikä sitä voida velvoittaa esittämään erikseen ylimääräisiä lisätietoja ja selvityksiä. Tietotekniikan kehittyttyä lähimenneisyydessä vauhdikkaasti hallitus katsoi omatoimisestikin olevan tarpeellista muuttaa kirjanpidon ja tilinpäätöksen käsittelyyn ja säilyttämiseen liittyviä lainsäädännön kohtia. Uudistettu kirjanpitolaki mahdollisti säilyttämisen ja käsittelyn täysin digitaalisessa muodossa. (Hallituksen esitys 89/2015.)

Pienyritysten toiminnan helpottamiseksi ja hallinnollisten vaatimusten keventämiseksi esitettiin direktiivin määräämiä seikkoja, kuten myös mikroyritysoptiotakin otettavaksi käyttöön mahdollisimman laajasti. Tämä merkitsi sitä, että esimerkiksi pienyrityksen kokoluokitusrajat säädettiin kansallisessa lainsäädännössä vastaamaan suurimpia direktiivin mahdollistamia raja-arvoja. Myös konsernien kokoluokitukset olivat uusi lisäys kansalliseen lainsäädäntöön. Mikro- ja pienkonserneilta poistettiin konsernitalinpäätösvelvoite. Pääomalainojen esittäminen taseen omassa pääomassa mahdollistettiin kansainvälisiä IAS-tilinpäätösstandardeja soveltamalla, kuten sijoituskiinteistöjen, rahoitusvälineiden ja leasingrahoitussovimustenkin kansainvälisten tilinpäätöskäytänteiden mukainen käsittely. (Talousvaliokunnan mietintö 16/2015.)

Esityksen tavoitteena on päivittää kirjanpitolaki vastaamaan uutta tilinpäätösdirektiiviä (2013/34/EU) ja tapahtunutta kirjanpidollisten menetelmien teknologista kehitystä. Muutokset on pyritty tekemään niin, ettei voimassa olevaa sääntelyä ja lain rakennetta ole tarpeettomasti muutettu. Talousvaliokunta katsoo, että esityksessä on erityisen hyvin otettu huomioon pien- ja mikroyritykset ja pyritty vähentämään niiden hallinnollista taakkaa EU-sääntelyn asettamissa rajoissa. Direktiivin sallimia joustoja on hyödynnetty tinkimättä kuitenkaan tilinpäätössääntelyn keskeisestä tavoitteesta eli "oikean ja riittävän kuvan" antamisesta. (Talousvaliokunnan mietintö 16/2015.)

Talousvaliokunnan mietinnön raportissa on esitetty edellä mainittu kuvailtu tulkinta ja tiivistys kirjanpitolain muuttamista käsittelevän hallituksen esityksen periaatteista.

3.4 Päivitetty kirjanpitolaki

Muutettu kirjanpitolaki tuli voimaan 31.12.2015 ja sen soveltaminen oli aloitettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Kirjanpitolain päivitys oli suurin muutos alalla vähään aikaan.

Suurimpana muutoksena lainsäädäntöön tulivat yritysten kokoluokitukset ja konsernikokoluokitukset. Aiemmin lakitekstissä ei ollut luokiteltu yrityksiä koon mukaan, vaan esimerkiksi toimintakertomuksen laatimisvaatimukselle oli esitetty raja. Mikäli seuraavista rajoista vähintään kaksi ylittyi kahdella peräkkäisellä tilikaudella, oli toimintakertomus laadittava: liikevaihto 7 300 000 euroa, taseen loppusumma 3 650 000 euroa, palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 269.) Aiemmat toimintakertomuksen laatimiseen velvoittavat rajat olivat siis melko lähellä nykyisten pienen ja keskisuuren yrityksen välistä rajaa.

Pien- ja mikroyritysten tilinpäätöstaakan keventäminen oli myös merkittävä muutos, ja niitä säätelevät lainkohdat siirrettiin lain selkeyttämiseksi erikseen omaksi asetukseksi. Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista kertoo kirjanpitovelvolliselle tyhjentävästi tilinpäätöksessä esitettävät tiedot ja vähimmäisvaatimukset. Uusi suojasatamasäännös vapauttaa pien- ja mikroyrityksen ylimääräisistä, asetukseen kuulumattomista lisäselvityksistä siinäkin tapauksessa, ettei asetuksen mukaisesti tehty tilinpäätös anna oikeaa ja riittävää kuvaa. (Talousvaliokunnan mietintö 16/2015.) Tämän lisäksi lainsäädäntöön lisättiin olettamasaäännös, jonka mukaan mikro- ja pienyrityksen ei tarvitse liitetiedoissa esittää esimerkiksi erien arvostuksen tai suunnitelman mukaisten poistojen määrän selvitystä, mikäli niitä ei ole tehty yleisestä käytännöstä poikkeavalla tavalla (Karskela 2015). Pienkonsernin ei tarvitse laatia konserniti-linpäätöstä lainkaan, mikäli yksikään konserniin kuuluvista yrityksistä ei ole yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö.

Lakiuudistuksen myötä mikroyritysluokkaan sijoittuvan ammatin- ja liikkeenharjoittajan on mahdollista jättää tilinpäätös kokonaan laatimatta, ja mikroyrityksen kokoisen yhdistyksen ja säätiön tilinpäätös voidaan laatia maksuperusteisena.

Lainsäädäntöön lisättiin mahdollisuus arvostaa taseessa sijoituskiinteistöt ja rahoitusomaisuus kansainvälistä tilinpäätöskäytäntöä mukaillen käypään arvoonsa. Samoin rahoitusleasingsopimuksella hankittu omaisuus saadaan esittää taseessa ostetun omaisuuden tapaan, ja pääomalaina saadaan esittää taseen omassa pääomassa erillisenä eränään samoja kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja mukaillen.

Olenaisuuden periaate lisättiin lakitekstiin uutena tilinpäätösperiaatteena, ja se tarkoittaa sitä, että esimerkiksi tulon tai menon jaksottamisessa tai omaisuus- tai velkaerän arvostamisessa voidaan poiketa laissa säädetyistä, mikäli näin menetelmällä ei vaikuteta tilinpäätöksen perusteella tehtäviin päätelmiin. Toisin sanoen epäolennaisena nähdään yksittäinen erä tai kirjaus, jonka esittäminen väärin tai esittämättä jättäminen ei vaikuta tilinpäätösinformaatioon merkittävästi. Epäolennaisen erän kirjaamisessa voidaan poiketa yleisistä säännöksistä. (Kirjanpitolaki 1336/1997.)

Suorite- ja maksuperusteen lisäksi mahdolliseksi kirjaamisperusteeksi lisättiin laskuperuste.

Liitetietotositteet tulivat kirjanpitolakiin uutena käsitteenä. Liitetietotosite on jonkinlainen tosite siitä tiedosta, joka esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa. Liitetietotositteen ja liitetiedon välinen yhteys on oltava helposti todettavissa. (Kirjanpitolaki 1336/1997).

Aineettomien hyödykkeiden poistoaikaa koskeva säännös muutettiin niin, että hyödyke on poistettava 10 vuodessa, mikäli kirjanpitovelvollinen ei luotettavasti pysty sen vaikutusaikaa pidemmäksi arvioimaan ja osoittamaan. Kehittämismenoja saa uuden säännöksen mukaan aktivoida taseeseen, mikäli niillä on selkeä tulonodotus. Kuitenkin aktivoidun osuuden osalta yrityksellä on voimassa varojenjakokielto. (Lehtomäki 2016.)

4 Arvonlisävero

Tässä luvussa selitetään, mitä on arvonlisävero, kuinka se vaikuttaa yrityksen toimintaan ja kuinka sitä käsitellään kirjanpidossa. Luvussa selvitetään myös arvonlisäveron ilmoittamiskäytännön uudistus, jonka mukaan arvonlisävero on mahdollista pienten mikroyritysten tilanteissa ilmoittaa maksuperusteisesti.

4.1 Arvonlisävero yleisesti

Arvonlisävero (alv) on kulutusvero, joka on lisättynä pääasiassa kaikkien tuotteiden ja palveluiden myyntihintaan. Kuluttajat maksavat arvonlisäveroa osta-

miensa tuotteiden ja palveluiden hinnoissa: alv on prosenttiosuus tuotteen tai palvelun alkuperäisestä verottomasta hinnasta, joka lisätään lopulta kuluttajilta perittävään summaan. Esimerkiksi ruoka- ja päivittäistavarakauppojen hyllyjen reunoissa nähtäviin hintoihin sisältyy jo alv:n osuus. Arvonlisävero on siis välillinen vero, sillä yritykset eivät varsinaisesti maksa arvonlisäveroa, vaan perivät sen kuluttajilta ja tilittävät myöhemmin eteenpäin Verohallinnolle. Yritykset toimivat toisin sanoen veronkantajina. Myös yritysten ostamiin tuotteisiin ja palveluihin sisältyy alv, mutta ostoissaan maksetun alv:n yhteismäärän yritys saa vähentää tilitettävän arvonlisäveronsa määrästä. (Valtiovarainministeriö a.)

Euroopan Unioni velvoittaa jäsenvaltioitaan keräämään arvonlisäveroa. Jäsenvaltiot saavat itse päättää arvonlisäverokannoistaan, mutta Unioni on säätänyt yleisen verokannan vähimmäismääräksi 15 %. Valtiovarainministeriön mukaan *”arvonlisäveropohjaan perustuva maksuosa määräytyy prosenttiosuutena kunkin jäsenvaltion harmonisoidusta eli yhtäläisin perustein lasketusta arvonlisäveropohjasta”*. Perittävä määrä on kuitenkin rajoitettu korkeintaan 50 %:iin bruttokansantulosta, jotta muita heikommassa taloudellisessa tilassa olevat jäsenvaltiot eivät joutuisi maksamaan kohtuuttomia summia. (Euroopan komissio a). Suomen yleinen arvonlisäverokanta on Euroopan viidenneksi korkein. (Valtiovarainministeriö a.)

Suomessa yleinen arvonlisäverokanta on vuodesta 2013 asti ollut 24 % ja alennetut verokannat 14 % ja 10 %. 10 %:n verokantaan kuuluu muun muassa julkisen liikenteen matkaliput, majoituspalvelut, kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien liput, lääkkeet, lehdet ja kirjat. 14 %:n alv maksetaan elintarvikkeista, ja 24 %:n verokantaan kuuluvat kaikki muut hyödykkeet ja palvelut. (Yrityksen perustaminen.) Arvonlisäverolain mukaan joissakin tilanteissa arvonlisäveroa ei suoriteta lainkaan. Tällaisia tilanteita ovat muun muassa sairaanhoitopalveluiden ja –kuljetusten myynti, kullan myynti keskuspankille, itse poimitut ja myytävät luonnonvaraiset marjat ja sienet, sokean itsensä valmistamat ja myymät tuotteet sekä kuurojen tulkkauspalvelut. Arvonlisäverollisuuden ulkopuolelle jäävät suoritteet ja myynnit on tyhjentävästi lueteltu arvonlisäverolain neljännessä luvussa. (Arvonlisäverolaki 1501/1993.)

4.2 Arvonlisävero yritystoiminnassa

Yritykset ovat arvonlisäverovelvollisia liiketoiminnan muodossa tapahtuvista myynneistään. Arvonlisävero on oma-aloitteinen vero. Yrityksen on itse ilmoitettava arvonlisäverovelvollisten rekisteriin viimeistään tilikauden liikevaihdon eli myynneistä saadun tulon ylittäessä 10 000 euroa. Alv-velvolliseksi voi rekisteröityä perustamisilmoituksen ohessa tai erillisellä ilmoituksella jälkikäteen. Alv ilmoitetaan kausiveroilmoituksella ja tilitetään Verohallinnolle kuukausittain OmaVeropalvelun kautta. Vähäisen liikevaihdon tilanteissa, eli kun tilikauden aikainen liikevaihto tai siihen verrattava tuotto alittaa 30 000 euroa, verokautta on mahdollista hakea pidennetyksi neljännesvuoden tai vuoden mittaiseksi. (Verohallinto.)

Arvonlisäverosta on mahdollista saada myös alarajahuojennus silloin, kun kyse on vähäisestä liikevaihdosta. Tämä tarkoittaa sitä, että liikevaihdon ollessa alle 30 000 euroa tilikaudella kaikkea verokaudelle kuuluvaa myynnin arvonlisäveroa ei tarvitse tilittää eteenpäin, vaan Suomen valtio antaa osan siitä yritykselle. Huojennuksen ansiosta arvonlisäverosta saatu osa lisää yrityksen tilikauden verotettavaa tulosta. Huojennusta ei myönnetä automaattisesti, vaan sitä on verovelvollisen haettava itse. (Yrityksen perustaminen.)

4.3 Arvonlisävero kirjanpidossa

Vaikka kirjanpitoa on tehty maksuperusteisesti, arvonlisävero on silti aiemmin täytynyt tilittää suoriteperusteen mukaan. Vuonna 2017 voimaan tulleen muutoksen ansiosta arvonlisäveron tilittäminen maksuperusteisesti on nykyisin mahdollista mikroyrityksille, joiden liikevaihto on alle 500 000 euroa, kalastusta ja maataloutta harjoittaville luonnollisille henkilöille, mikrokokoisille ammatin- ja liikkeenharjoittajille, joilta ei vaadita tilinpäätöstä ja mikrokoisille säätiöille ja yhdistyksille, jotka voivat laatia tilinpäätöksensä maksuperusteisesti. (Kirjanpitolautakunta 2017). Tämä tarkoittaa, että myynnin arvonlisävero on mahdollista maksaa vasta sillä verokaudella, jolloin maksu on myynnistä saatu. Kauppalehden artikkelissa Suomen Yrittäjien Anna Lundénin mukaan pienet yritykset ovat pitkään jatkuneen taloustaantumien ja sen vuoksi pidentyneiden maksuaikojen takia kärsineet suoriteperusteisesta arvonlisäveron tilittämisestä: pienet yritykset ovat niin

sanotusti joutuneet valtion luotottajiksi joutuessaan maksamaan arvonlisäveroa, jota eivät ole vielä tililleen saaneet. (Lundén 2016.)

Aiemmin tilinpäätös on ollut laadittava tilikauden aikaisesta kirjaamisperusteesta huolimatta suoriteperusteen mukaan, joten pidennetyllä verokaudella esimerkiksi kerran vuodessa tilittävä arvonlisävero on ollut teknisesti helppoa ilmoittaa ja tilittää samalla suoriteperusteisesti. Kirjanpitolain muutoksen tuomana hallinnollisena helpotuksena mikroyrityksen kokoisten yhdistysten ja säätiöiden on mahdollista laatia tilinpäätöksensä maksuperusteisesti. Muutoksen myötä mikroyritysluokkaan sijoittuvan ammatin- ja liikkeenharjoittajan ei tarvitse enää lain velvoittamana laatia tilinpäätöstä lainkaan, mikäli sen tilikausi on kalenterivuosi. (Koponen 2017.) Etenkin näille ryhmille uusi arvonlisäverotuksen maksuperusteisuusmahdollisuus tuo helpotusta, sillä arvonlisäveron tilittämistä varten ei tarvitse enää tehdä erillisiä suoriteperusteisia laskelmia. Samalla pienimmät yritykset eivät joudu enää lainaamaan omia varojaan valtion arvonlisäverokassaan siltä osin, kun eivät ole vielä saaneet myynneistään maksua ja sen mukana kannettavaa arvonlisäveroa.

Kirjanpitolautakunta antaa yleisohjeidensa ohessa konkreettisia esimerkkejä toiminnasta tilanteissa, joita yleisohje koskee. Arvonlisäveron kirjaamista koskevan yleisohjeen liitteenä on esimerkkejä, joista liite numero seitsemän ”Esimerkki maksuperusteisesta ajallisesta kohdistamisesta” on esitetty kuvassa 1 sivulla 23. Esimerkissä on kuvattu tapahtumien kirjaus tilitistikoilla, joita käytetään yleisesti alalla kuvaamaan kirjanpidossa käytettäviä tilejä.

Tilikausi 1./Tilinpäätös						
	Myynti		Myyntisaatava		Kohdistamaton suoritettava alv (siirtovelka)	
	50 000,00		62 000,00		12 000,00	
	Ostot		Ostovelat		Kohdistamaton vähennettävä alv (siirtosaaminen)	
	10 000,00		12 400,00	2 400,00		
Tilikausi 2.						
	Myyntisaatava		Pankkitili		Suoritettava alv	Siirtovelka
	62 000,00		62 000,00		12 000,00	12 000,00
	Ostovelka		Pankkitili		Vähennettävä alv	Siirtosaaminen
	12 400,00		12 400,00	2 400,00		2 400,00

Kuva 1. Esimerkki maksuperusteisesta ajallisesta kohdistamisesta

Tilikaudella 1 on myyty yleisen arvonlisäverokannan (24 %) alaisia tuotteita 62 000 eurolla, mutta niistä ei ole vielä saatu maksua. Uuden maksuperusteisuuskäytännön mukaan arvonlisävero, joka on 62 000 eurosta 12 000 euroa, ei tarvitse tässä vaiheessa tilittää Verohallinnolle. Myöhemmin suoritettava alv siirretään taseen siirtovelkoihin osoitukseksi, että tilikaudelta 1 siirtyy seuraavalle tilikaudelle maksettavaksi summa, joka on jo tiedossa ja jonka velvoite on jo syntynyt, muttei kuitenkaan vielä maksettu päättyvällä tilikaudella. Vastaavasti tehdyistä ostoista on laskuja avoimena 12 400 euroa, joita ei ole vielä maksettu. Tilinpäätöksessä siirretään suoritettavasta arvonlisäverosta vähennettävä arvonlisäveron osuus 2 400 euroa taseen siirtosaamisiin osoittamaan, että seuraavalle tilikaudelle on jo muodostunut 2 400 euron suuruinen saaminen.

Tilikaudella 2 myynneistä saadaan maksusuoritus, ja siirtovelkoista siirretään suoritettava alv maksettavaksi seuraavana arvonlisäveron tilitysajankohtana. Vastaavasti ostovelka maksetaan pois, ja siirtosaaminen siirretään vähennettäväksi maksettavan arvonlisäveron määrästä seuraavassa maksuerässä.

5 Kirjanpitolain ja arvonlisäverotuksen muutokseen valmistautuminen kohdeyrityksessä

Tässä luvussa käsitellään haastattelututkimuksen tuloksia. Aiempia tutkimuksia ei ole, joten tuloksien suhteen ei ollut olemassa valmista hypoteesia tai ennakkoodotusta. Otannan suppeuden vuoksi yksiköilleen tarkkoja lukumääriä ei esitetä erillisten vastauksien antajista, jottei vastaajia olisi mahdollista pystyä tunnistamaan mielipiteidensä ja kokemustensa perusteella.

5.1 Tutkimuksen tuloksien erittely

Kohdeyrityksen henkilöstölle oli järjestetty koulutusta kirjanpitolain muutokseen liittyen. Lähestulkoon kaikki haastateltavat mainitsivat kysyttäessä kuulleensa lakimuutoksen suunnittelusta ensimmäisenä Taloushallintoliitolta. Alustavaa informaatiota saatiin myös esimerkiksi tilitoimistoketjun viikoittain saatavan sähköpostitiedotteen mukana. Tietoa varsinaisina tietoisuina ja koulutusmuodossa oli saatu aluksi toimiston viikkopalaverissa. Koulutusta oli pidetty kohdeyrityksen taholta omalle henkilöstölle, jonka lisäksi oli järjestetty koko ketjun yhteisiä koulutuksia erillisissä tilaisuuksissa. Koulutuksissa oli käytetty ulkopuolisia kouluttajia, kuten tilintarkastusyhteisön edustajaa. Osa kirjanpitäjistä osallistui myös Taloushallintoliiton Tilitoimistopäivillä järjestettyihin koulutuksiin. Muutoksen lähestyessä henkilökunnan oli osattava ja omaksuttava uudet toimintatavat, jonka vuoksi koulutusta ja tukimateriaalia pyrittiin tarjoamaan mahdollisimman kattavasti. Koulutusten lisäksi henkilöstölle tarjottiin apuvälineeksi kohdeyrityksessä omatoimisesti koottu selkokielineen opas.

Kirjanpitäjät kokivat ketjun tiedottaneen lakimuutoksesta huonosti. Paikalliseen tiedottamiseen oltiin huomattavasti tyytyväisempiä. Suurin osa kirjanpitäjistä piti tarjottuja koulutuksia hyvinä ja riittävinä. Kiitosta annettiin aiheiden toistamisesta, sillä sen koettiin helpottaneen uusien asioiden muistamista. Myös esimerkiksi tasepohjan perusteellinen yhteinen läpikäynti koulutuksen yhteydessä mainittiin helpottaneena ja paljon selkeyttäneenä seikkana. Muutama kirjanpitäjistä koki koulutuksen määrän vähäisenä ja mainitsi, että perehdytyksestä ja läpikäynnistä täytyi erikseen kysellä, ennen kuin sitä alettiin saamaan. Kaikkiaan haastatellut

pitivät koulutuksia hyvinä. Erikseen kehuja annettiin myös saadusta ohjemateriaalista, jota hyödynnettiin mielellään apuvälineenä tilinpäätöksiä tehdessä.

Kysyttäessä lakimuutoksen tuomista helpotuksista tilinpäätösraportointiin ja niiden hyödyntämisestä käytännössä moni haastatelluista mainitsi olevan olemassa ketjun yhteinen linjaus. Kuitenkaan suurin osa kirjanpitäjistä ei tarkkaan osannut kertoa, mitä asian suhteen on linjattu. Yhden haastatellun mukaan on ”vähän epäselvät toimintaohjeet, eikä ole kiellettykään hyödyntämästä helpotuksia kokonaisuudessaan”. Toisen mukaan kaikkia helpotuksia ei ole otettu yhteisen linjauksen mukaan käyttöön, sillä esimerkiksi pankit vaativat tilinpäätöstietoja nähtäväksi, joten ne on pienimmillään yrityksillä järkevämpää tehdä lain pakotuksen poistumisesta huolimatta ajallaan. Kolmannen haastateltavan sanoin ohjeistus on olemassa, mutta se on laaja eikä lainkaan tarkka. Kirjanpitäjistä suurin osa kertoi hyödyntävänsä lakimuutoksen mahdollistamat helpotukset ja muutama sanoi hyödyntävänsä ne osittain: ei välttämättä hyödynnetä täysin, mutta esimerkiksi tilinpäätökset tehdään minimivaatimusten mukaan. Ylimääräistä työtä pyritään kuitenkin välttämään. Uudistetun kirjanpitolain mukaisia ensimmäisiä tilinpäätöksiä tehdessä mukaan otettiin yleisesti vain osa helpotuksista, ja seuraavan tilinpäätösaallon lähestyessä selvitettiin lisää esimerkiksi maksuperusteisen tilinpäätöksen tekoa ja mahdollista tarvetta sellaisen toteuttamiselle.

Ensimmäisiä muutoksen jälkeisiä tilinpäätöksiä tehdessä suunniteltu päivitys kirjanpito-ohjelmistoon oli viivästynyt. Muutama haastateltavista koki silloisen ohjelman toimineen hyvin uudistetunkin lain puitteissa. Suurin osa oli kuitenkin sitä mieltä, että ohjelma toimi kömpelösti: esitettävien tilinpäätösosien valitseminen ja ylimääräisten poistaminen oli tehtävä manuaalisesti käsin. Ohjelmiston uusi päivitys saatiin käyttöön myöhemmin, ja uusia tilinpäätöspohjia kehitettiin hyväksi.

Tulevasta kirjanpitolain muutoksesta ensimmäisiä kertoja kuultuaan haastateltavat kertoivat kokeneensa erilaisia tunteita. Vastaukset jakautuivat melko tasan sen välillä, oliko tuntemus neutraali alati muuttuvan ja uudistuvan lainsäädännön vuoksi vai hieman turhautunut siitä, että taas kerran täytyy alkaa muuttaa totuttuja tapoja. Useat kirjanpitäjistä kertoivat ensin pitäneensä muutoksia suurina ja työläinä, mutta koulutusten ja uusien tilinpäätöksien tekemisen myötä käsitys oli

muuttunut ja uudistuksen huomattiin tuovan pääasiassa pelkkiä helpotuksia työntekoon. Erityistä kiitosta haastateltavat antoivat siitä, että kalenterivuoden loputtua ja tilinpäätöskiireiden jälleen alkaessa yhteistä kertausta aiemmista muutoksista oli tarjottu ja huolehdittu siitä, että tietoa ja asiantuntijatukea on saatavilla.

Arvonlisäverotuksen maksuperusteisuuden käyttöönotosta kysyttäessä muutama haastateltavista kertoivat heillä olevan asiakkaita, joiden kirjanpito tehdään tilikauden aikana maksuperusteisesti, mutta tilinpäätösajankohdaksi kirjanpito käännetään suoriteperusteiseksi. Haastateltavien mukaan maksuperusteisuusmahdollisuutta ei ole hyödynnetty lainkaan, sillä se teettäisi ylimääräistä työtä joka tapauksessa: liitetiedoissa pitäisi kuitenkin eritellä avoimet ostot ja myynnit, joten työmäärä ei kuitenkaan vähenisi huomattavasti. Lisäksi tähän mennessä ohjelma ei ole mahdollistanut kirjanpidon ja verotuksen kulkua eri tahtiin, ja konsernilta on saatu niin sanottu puolisuositus, ettei maksuperusteisuutta arvonlisäveron ilmoittamisessa otettaisi ainakaan vielä käyttöön.

5.2 Tulosten arviointi

Kirjanpitolain muutokseen valmistauduttiin tutkimustulosten mukaan henkilöstön näkökulmasta pääosin hyvin. Henkilöstölle koottu materiaali ja koulutusten sisällön toisto olivat tutkittavien mielestä keskeisin avuntuoja muutoksessa. Muutoksen sallimia helpotuksia on hyödynnetty, mutta mullistavaa työmäärän vähentämistä se ei ole tuonut, sillä tilinpäätöksiä tehdään viranomaisia varten pienimmillekin yrityksille yhä ja ennestäänkin valtaosa asiakkaista kuului siihen kokoluokkaan, jonka ei tarvitse laatia esimerkiksi toimintakertomusta. Arvonlisäverotuksen maksuperusteista raportointia ei ole ainakaan vielä konsernin suosituksesta hyödynnetty.

6 Pohdinta ja yhteenveto

Tässä kappaleessa pohditaan tutkimustuloksia ja käydään läpi lyhyesti tutkimuksen kulku. Pohdintaan sisältyy myös tutkimuksen tarkoituksenmukaisuuden ja luotettavuuden arviointi.

6.1 Tutkimus ja tulokset lyhyesti

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada selville, kuinka kohdeyrityksen kirjanpitäjien kouluttaminen kirjanpitolain muutosta ja arvonlisäveron raportoinnin uudistusta varten onnistui ja kuinka laajalti uudistusten tuomat helpotukset on otettu kohdeyrityksessä käyttöön. Tarkoituksena oli selvittää, voitaisiinko kohdeyrityksessä toimia tulevaisuudessa työskentelytapoja koskevia muutoksia vastaanottaessa jollakin tapaa entistä paremmin henkilöstön tarpeet huomioiden.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, sillä se soveltuu hyvin nimenomaan ihmisten mielipiteiden ja kokemusten selvittämiseen. Tutkimusta varten haastateltiin kohdeyrityksen yhden toimipisteen kaikki ennalta sovittuna ajankohtana paikalla olleet kirjanpitäjät. Näin ollen saatiin haastateltua 9 kirjanpitäjää koko yrityksen 37:stä, eli noin neljännes kaikista kirjanpitäjistä. Haastateltaville oli etukäteen mainittu haastattelujen aihepiiristä, mutta tarkkoja kysymyksiä ei ollut esitetty. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin vastaajia yksilöimättä. Yhden haastateltavan kieltäytyttyä nauhoitettavasta haastattelusta hänen haastattelustaan tehtiin muistiinpanot käsin. Haastattelut kestivät keskimäärin noin 6,5 minuuttia. Tutkimukseen osallistuneiden kirjanpitäjien ikähaarukka on laaja; otantaan sattui niin juuri lakimuutoksen aikaan valmistunut ja työnteon aloittanut kuin pian eläkeiän tavoittavakin kirjanpitäjä.

Teoriaan perehtymisen jälkeen kohdeyrityksen yhden toimipisteen henkilöstölle tehtiin puolistrukturoitu teemahaastattelututkimus. Haastattelututkimuksen teko vaikutti aluksi helpolta ja yksinkertaiselta, mutta lopulta vasta aineistoa jälkeensä käsitellessä huomasi aidosti, mitä olisi kannattanut kysellä ja mitä pyytää tarkentamaan lisää. Vastausten ollessa pääosin positiivisia muutokseen perehdyttämisen suhteen ei ole huomattavaa haittaa siitä, että haastattelututkimus jäi melko pintapuoliseksi, mutta kuitenkin tutkimukseen olisi ollut mahdollista saada syvällisempi ote. Valittu tutkimusmenetelmä sopi tarkoitukseensa. Sillä saatiin selvitettyä vastaukset tutkimuskysymyksiin ja olisi ollut mahdollista tutkia aihetta vielä tarkemmin ja laajemminkin.

Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä oli ”Kuinka kirjanpitolain muutokseen valmistauduttiin ja onko sen tuomia helpotuksia otettu käyttöön?”. Kirjanpitäjät olivat

tutkimuksen mukaan tyytyväisiä saamaansa koulutukseen ja materiaaleihin. Lakimuutoksen tuomia helpotuksia on hyödynnetty, muttei kaikkien kirjanpitäjien kohdalla täysin.

Toisena tutkimuskysymyksenä ”Onko arvonlisäveron ilmoittamisen uutta maksuperusteisuusmahdollisuutta hyödynnetty?” jäi huomattavasti vähemmälle huomiolle konsernin antaman ohjeistuksen vuoksi. Konsernilta oli saatu kevyt suositus olla ottamatta käyttöön maksuperusteista arvonlisäveron ilmoittamista, sillä ohjelmisto ei vielä kyennyt tuottamaan kirjanpidon ja verotuksen informaatioita eri tahtiin ja näin ollen jouduttaisi tekemään ylimääräistä käsin tehtävää kirjanpityötä.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja tarkoituksenmukaisuus

Opetus- ja kulttuuriministeriön tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) mukaan tieteellinen tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävää ja luotettavaa vain jos se on toteutettu hyvän tieteellisen tutkimustavan mukaisesti. Hyvään tieteelliseen tutkimustapaan kuuluu muun muassa rehellisyyden, huolellisuuden ja tarkkuuden noudattaminen tutkimusta tehdessä, sitä tallentaessa ja esitettäessä. Tähän sisältyy esimerkiksi muiden tutkijoiden julkaisemaan tietoon asianmukaisesti ja selkeästi viittaaminen. Myös tutkimustyön vastuut ja velvoitteet on oltava selvitettyinä osapuolille ennen tutkimustyön aloittamista. (TENK 2012.)

Tämä opinnäytetyö on tehty hyvää tutkimustapaa noudattaen. Tutkimusta on tehty rehellisesti ja puolueettomasti. Huolellisuutta ja tarkkuutta on noudatettu yleisesti, ja ammatillisesti oman osaamisen rajoissa. Huolellisuuteen ja tarkkuuteen pyrkimisestä huolimatta tutkimuksen edetessä on ilmennyt uusia yksityiskohtia, joihin on ollut syytä paneutua vielä uudelleen esimerkiksi teoriaosuuden alkuperäisen valmistumisen jälkeen. Alkuperäisiin lähteisiin viitataan Saimaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyöraportoinnin viittausohjeiden mukaisesti. Tutkimuksen vaiheet, vastuut ja velvoitteet on käyty läpi ohjaavan opettajan ja kohdeyrityksen edustajan kanssa ennen tutkimustyön aloittamista. Haastattelutilanteissa ennen varsinaisen haastattelun aloittamista haastateltaville selvitettiin muun muassa haastattelun nauhoitus, salassapito, aineiston käsittely ja litterointi vastaajien anonyymiyttä säilyttäen.

Tutkimuksen voidaan nähdä olevan siltä osin reliaabeli eli luotettava, että tutkimusaineisto ja siitä saadut tulokset vastaavat tutkimuksen tavoitteeseen. Tutkimuksen teoria on hankittu täysin tutkimuksen kohteen perusteella tukemaan tutkimustulosten ymmärtämistä. Tutkimus voitaisiin toistaa samalle kohderyhmälle saaden samat tulokset.

Tutkimuksen sisäinen validiteetti eli pätevyys on hyvä, sillä tutkimuksella saatiin vastaus haluttuun tutkimusongelmaan mahdollisimman luotettavalla tavalla, eli kysymällä suoraan ryhmältä, jonka kokemus kiinnosti. Suppean ja tutun aihealueen teemahaastattelussa ja tarkentavien kysymysten ansiosta väärinymmärryksen mahdollisuus haastattelutilanteessa tutkimuksen osapuolilla oli huomattavan pieni. Ulkoinen validius eli tutkimustulosten yleistettävyys ja yleinen reliabiliteetti on heikko, sillä tutkimus toteutettiin melko suppeana yksittäisenä tapaustutkimuksena.

6.3 Työskentelyn pohdinta ja jatkotutkimusehdotukset

Haastattelujen litterointi osoittautui oletettua työläämmäksi ja se vei aikaa huomattavasti odotettua enemmän. Jo alkuvaiheessa tiukaksi laaditussa aikataulussa pysyminen oli prosessin suurin haaste. Opinnäytetyön tekeminen opetti, että pohjatiedon perusteellinen selvittäminen selkeyttää ajatuksia omasta tutkimuksesta heti, ja että teoriaa itse tutkimusmenetelmistä on tärkeää opiskella mahdollisimman tarkoin ennen tutkimuksen toteuttamista yksinkertaisemmankin tutkimuksen tapauksessa. Tässä opinnäytetyössä tutkimus jäi hyvin pintapuoliseksi tekijän omien taitojen vuoksi, vaikka tutkimuksen tavoitteeseen päästiinkin.

Tätä opinnäytetyötä tehdessä oli hyötyä siitä, että kirjanpito ja tilinpäätös sekä arvonlisäverotus ovat opinnoista tuttuja aiheita. Kirjanpitolain muutoksen tapahtuttua opintojen alkamishetkellä käsitys vanhanlaisesta kirjanpitolaista oli olematon, ja sen selvittämiseen kului suurin osa ajasta opinnäytetyön teoriaa tehdessä.

Jatkotutkimusehdotuksina voitaneen esittää esimerkiksi sen tutkimista, vaikuttaako työntekijöiden ikä tai koulutustausta taloushallintoalan muutoksiin suhtautumiseen tai muutoksia edeltävän perehdytyksen tarpeeseen ja niiden sisällön omaksumiseen.

Lähteet

Aho, A. Talenom. http://www.talousareena.fi/sites/default/files/kirjanpitolaki_muuttuu.pdf. Luettu 15.3.2018.

Arvonlisäverolaki 1501/1993.

Direktiivi 2013/34/EU.

Direktiivi 78/660/ETY.

Direktiivi 83/349/ETY.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino. E-kirja.

Euroopan komissio a. http://ec.europa.eu/budget/explained/budg_system/financing/fin_en.cfm#own_res. Luettu 26.3.2018.

Euroopan komissio b. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-1003_fi.htm. Luettu 19.3.2018.

Euroopan Unioni. https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_fi. Luettu 17.3.2018.

Hallituksen esitys 89/2015.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.

Ikäheimo, S., Laitinen, E., Laitinen, T. & Puttonen, V. 2014. Yrityksen taloushallinto tänään. Vaasa: Vaasan Yritysinformaatio Oy.

Karkulahti, M. 2015. Suomen Tilintarkastajat ry. <https://www.suomentilintarkastajat.fi/blogi/talouden-ammattilaisille/kirjanpitolaki-2016-mita-uudistus-toi-mukaan>. Luettu 19.3.2018.

Karskela, M. 2015. Lindorff Oy. <https://profit.lindorff.fi/kirjanpitolaki-uudistuu-vuoden-alussa/>. Luettu 21.3.2018.

Kirjanpitolaki 1336/1997.

Kirjanpitolautakunta 2017. Yleisohje arvonlisäveron kirjaamisesta. <http://tem.elinar.fi/tem/kirjanpi.nsf/all/50B78DD1DC1DA1BAC22581E500402457?openDocument>. Luettu 29.3.2018.

Koponen, S. 2017. Y-Studio. <https://y-studio.fi/artikkelit/pienimmille-yrityksille-vapautus-tilinpaatos-kannattaa-silti-tehda/>. Luettu 24.3.2018.

Lehtomäki, M. 2016. Taloushallintoalan tradenomit. <https://www.taloushallintoalantradenomit.fi/uutiset.html?36890>. Luettu 22.3.2018.

Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2010. Pieni kirjanpitovelvollinen. Helsinki: WSOY.

Lundén, A. 2016. Kauppalehti. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/maksuperusteinen-alv-kayttoon-aikaisintaan-ensi-vuonna/infMwiPz>. Luettu 24.3.2018.

Minilex. <https://www.minilex.fi/a/hyv%C3%A4-kirjanpitotapa-ohjaa-kirjanpit%C3%A4j%C3%A4%C3%A4>. Luettu 21.3.2018.

Salmi, I. 2006. Mitä tilinpäätös kertoo? Edita.

Talousvaliokunnan mietintö 16/2015.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukausepäilyjen käsittely Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. <http://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto>. (Luettu 30.3.2018.)

Valtiovarainministeriö a. <http://vm.fi/verotus/arvonlisaverotus>. Luettu 24.3.2018.

Valtiovarainministeriö b. <http://vm.fi/verotus/arvonlisaverotus/arvonlisaverosana-eu-n-tuloja>. Luettu 24.3.2018.

Verohallinto. <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/arvonlisaverotus/>. Luettu 24.3.2018.

Yrityksen perustaminen. <https://yrityksen-perustaminen.net/arvonlisavero/>. Luettu 24.3.2018.